

(The New York Times, June 18, 2012)

Од када се Грчка нашла у проблемима, стално слушамо о томе шта све код Грка не ваља. Неке од оптужби су истините, неке нису — али, све скупа оне сада нису битне. Да, постоје велики проблеми у грчкој економији, политици, без сумње и у грчком друштву. Али ти проблеми нису изазвали кризу која управо раздира Грчку и прети да се прошири на целу Европу.

Не, извор ове катастрофе налази се северније - у Бриселу, Франкфурту и Берлину, где су званичници створили дубоко - можда и фатално - погрешан монетарни систем, а потом закомпликовали проблеме тог система замењујући анализу испразним моралисањем. И решење за кризу, ако уопште постоји, ће морати да дође одатле.

Дакле, што се тиче грчких промашаја: у Грчкој заиста има пуно корупције и избегавања плаћања пореза, а грчка влада је имала навику да живи изван својих могућности. Поред тога, грчка продуктивност рада је ниска по европским стандардима - око 25% испод просека у Европској унији. Али вреди напоменути да је, на пример, радна продуктивност у држави Мисисипи подједнако ниска у поређењу са америчким стандардом — и отприлике у истим маргинама.

С друге стране, многе ствари које сте чули о Грчкој једноставно нису тачне. Грци нису лењи — напротив, они [раде више](#) него ико у целој Европи, а поготово више од Немаца.

Нити Грци имају набујалу социјалну државу, као што воле да тврде конзервативци; трошкови за социјална давања у односу на БДП, као стандардна мера величине државе благостања, су знатно нижи него у, рецимо, Шведској или Немачкој, земљама које се до сада прилично добро носе с европском кризом.

Па како се Грчка нашла у толиким проблемима? Кривац је евро.

Пре 15 година Грчка није била рај на земљи, али није ни била у кризи. Незапосленост је била висока, али не и катастрофална, а држава је мање-више успешно наступала на светским тржиштима, зарађујући довољно од извоза, туризма, транспорта, бродоградње и других извора да би мање-више успешно покривала трошкове увоза.

Грчка потом улази у еврозону и догађа се нешто лоше: људи су почели да верују да је то сада потпуно сигурно место за инвестирање. Страни новац се дословно сливао у Грчку, један део њега, не сав, финансирао је владине дефиците; економија је процветала, инфлација је расла, и Грчка је постајала [све неконкурентнија](#). Несумњиво, Грци су профућкали добар део новца који се сливао у земљу, али тако су се онда понашали и други Европљани ухваћени у исти евро-мехур.

А онда је мехур прснуо, а фундаменталне грешке у целом систему евра су постале сувише очигледне.

Запитајте се, зашто доларска зона — такође позната као Сједињене Америчке Државе — мање-више функционише, без тако снажних регионалних криза које сада погађају Европу? Одговор је да имамо јаку централну владу, као и активности ове владе у смислу да се спашавање држава које су у невољи обезбеђује аутоматски.

Узмимо, на пример, оно што би се сада десило с Флоридом, због колапса огромног мехура тржишта некретнина, да је држава сама морала да финансира социјална давања и здравство из својих нагло умањених прихода. Срећом по Флориду, рачун је платио Вашингтон и Флорида је добила спасоносни пакет о којем европске нације могу само да сањају.

Или погледајте нешто старији пример, штедну и кредитну кризу из 1980-тих, која је највише [погодила Тексас](#). Амерички порески обвезници су платили високу цену да би се почистио неред који је криза начинила— али највећи терет су поднели порески обвезници који не живе у Тексасу. И опет, држава Тексас је добила аутоматско спашавање које је незамисливо у савременој Европи.

Дакле Грчка, која није безгрешна, у проблемима је пре свега због ароганције европских званичника, и то углавном оних из богатих земаља, који су убеђени да могу да учине да заједничка валута функционише без заједничке владе. И ти исти званичници још су погоршали ствар инсистирајући, упркос доказима који показују супротно, да су сви проблеми европске валуте изазвани неодговорним понашањем земаља јужне Европе и да би сви проблеми били решени само ако би народ пристао да још мало пропати.

Што нас доводи до грчких избора одржаних у недељу, на којима се није баш ништа разрешило. Владајућа коалиција је можда успела да остане на власти, мада ни то још није сигурно (млађи партнер у коалицији прети да поквари договор). Свеједно, Грци ионако не могу да реше ову кризу.

Једини начин на који би евро могао — можда — бити спашен је да Немачка и Европска централна банка схвате да заправо они морају да промене своје понашање, да више троше и, да, да прихвате већу инфлацију. А ако то не учине – па добро, Грчка ће ући у историју као жртва туђе охолости.

(Превод: НСПМ)